DOI: [10.32702/2307-2105-2021.2.201](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.2.201)

УДК 338.47

*В. О. Степаненко,
аспірант, Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг, Україна
ORCID ID: 0000-0001-8370-6137*

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ МОРСЬКОЮ ТРАНСПОРТНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

*V. Stepanenko
Postgraduate student, National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tuhan-Baranovskyi, Kryvyi Rih, Ukraine*

INSTITUTIONAL AND LEGAL FRAMEWORK FOR MANAGING THE UKRAINIAN MARITIME TRANSPORT INFRASTRUCTURE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

У статті узагальнено основні нормативно-правові акти та регламентне забезпечення морської транспортної інфраструктури України, які враховують євроінтеграційну спрямованість. Запропоновано диференціювання організаційної структури та правового забезпечення морської транспортної інфраструктури України за рівнями управління (мегарівень, макрорівень, мезорівень та мікрорівень). Визначено, що підґрунтям національного законодавства у сфері морської транспортної інфраструктури в умовах євроінтеграції мають стати міжнародні конвенції та стандарти, а також європейське законодавство. Коротко висвітлено закони у сфері морської транспортної інфраструктури, а також встановлено, що чинне законодавство у сфері морської транспортної інфраструктури неповною мірою відповідає суспільним потребам і міжнародно-правовим стандартам. Зазначено, що для ефективного управління морською транспортною інфраструктурою в першу чергу варто привести у відповідність інституціональне забезпечення до вимог міжнародних стандартів.

The institutional framework for the management of maritime transport infrastructure is one of the important prerequisites for the consistency, legality, integrity and interdependence of the management elements. The regulatory framework for the management of maritime transport infrastructure is closely related to its institutional framework. The article summarizes the main normative legal acts and regulatory support of the Ukrainian maritime transport infrastructure, taking into account the European integration orientation. It suggested the differentiation of the organizational structure and legal support Ukraine's maritime transport

infrastructure management levels (mega-level, macro-level, meso-level and micro-level). So, the organizational and legal framework at the mega-level includes international organizations and integration associations (introducing international conventions), at the macro-level - the Government of Ukraine and the Ministry of Infrastructure of Ukraine (they implement laws, regulations, orders, orders in the field of transport infrastructure, as well as form and implement development strategies), at the meso-level – SE “Ukrainian Sea Ports Authority” (applies codes, laws, regulations, orders in the field of maritime transport infrastructure, as well as maritime doctrine and strategy for the development of seaports of Ukraine), at the micro-level - the Administration of a separate seaport (develops and uses the regulatory port documentation - charter, internal regulations, orders and orders, port anti-corruption programs, port development strategies, etc.). It was determined that the basis of national legislation in the field of maritime transport infrastructure should in the context of European integration be international conventions and standards, as well as European legislation. Briefly covered sources of the maritime transport infrastructure law, and established that current legislation in the field of the maritime transport infrastructure does not fully meet the public needs and international legal standards. It is noted that for the efficient management of the maritime transport infrastructure, first of all, institutional support should be brought into line with the requirements of international standards.

Ключові слова: морська транспортна інфраструктура; управління; євроінтеграція; нормативно-правові акти; інституціональні засади.

Key words: maritime transport infrastructure; management; European integration; normative legal acts; institutional principles.

Постановка проблеми. Інституціональні засади управління морською транспортною інфраструктурою є однією із важливих умов системності, легітимності, цілісності, взаємозв'язку елементів управління. Інституціоналізація управління морською транспортною інфраструктурою дозволяє впорядкувати діяльність суб'єктів даної галузі та визначити їх компетенції і межі повноважень. Існуюча система управління та правового регулювання у сфері морської транспортної інфраструктури України передбачає участь держави у прийнятті рішень стосовно продажу державного майна, координацію з органами місцевого самоврядування питань забезпечення земельними ділянками тощо, прийняття таких рішень є довготривалим. Тому постає питання у визначенні інституційно-правих засад управління морською транспортною інфраструктурою України акцентуючи на євроінтеграційну спрямованість розвитку як морської транспортної інфраструктури, так і національної економіки загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню інституційних умов розвитку як морських портів, так і морської галузі загалом присвячено праці багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Так, Приходько Н. І. та Логінов О. В. розглянули організаційно-правове забезпечення морських вантажних перевезень, зокрема національні нормативні акти, які стосуються цього питання, а також міжнародні правові норми [1]. Коваль В. В. та Котлубай В. О. обґрунтували напрями створення інституційного забезпечення стратегічного управління розвитком морегосподарського комплексу [2]. У своїй роботі Кудрицька Н. В. визначила основні положення удосконалення методології інституціонального забезпечення водного транспорту на основі міжнародного досвіду у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів [3]. Стрельцова Є. Д. зазначає, що особлива увага приділяється аналізу ролі правових засобів, які впливають на становлення та розвиток ринку морських перевезень вантажу в Україні [4]. Балобанов О. О. та Пальченко А. А. розглянули проблеми у сфері регулювання портової діяльності, а також питання вдосконалення правового регулювання, які потребують врахування [5] тощо. Проте, незважаючи на велику кількість досліджень, виникає необхідність проведення системного дослідження інституційного забезпечення морської транспортної інфраструктури України в умовах євроінтеграції.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення інституційно-правових засад управління морською транспортною інфраструктурою за умов європейської інтеграції України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нормативно-правове забезпечення управління морською транспортною інфраструктурою щільно взаємопов'язано з його інституціональними засадами. Так, досягнення розвитку морської транспортної інфраструктури України можливо завдяки системній

взаємодії та чіткому регламентуванню повноважень органів державної влади щодо регулювання та управління морською транспортною інфраструктурою, що формують інституційну підтримку становлення та розвитку ринку морських транспортних послуг. Для більш ґрунтовного аналізу, необхідно визначити інституціональні засади за рівнями управління морської транспортної інфраструктури України (рис. 1).

Рис. 1. Інституціональні засади управління морською транспортною інфраструктурою України в умовах євроінтеграції

Джерело: складено автором

Мегарівень. Перш за все, особливій уваги потребують міжнародні нормативно-правові акти, які регулюють відносини у сфері морської транспортної інфраструктури, оскільки законодавство кожної країни не завжди охоплює сферу адміністративно-правового регулювання даних взаємовідносин у повному обсязі. Це пов'язано з тим, що сфера морських перевезень є передусім зовнішньодержавною, а отже, підлягає регулюванню на спільних засадах з іншими учасниками процесу, тобто визначає відповідність встановленим міжнародним нормам, зокрема Організацією Об'єднаних Націй (ООН), Європейським Союзом (ЄС), умовам та стандартам, які, зі свого боку, визначені у попередніх структурах, прийняті міжнародними нормативно-правовими актами.

Наразі, можна виокремити наступні правові режими, що регламентують перевезення морським транспортом України та закріплені різними міжнародними договорами [6]: Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі 1974 р. (SOLAS-74); Конвенція ООН про морське перевезення вантажів 1978 року (Гамбурзькі правила); Міжнародна конвенція по запобіганню забрудненню з суден 1973 року; Конвенція про Міжнародні правила запобігання зіткненню суден на морі 1972 року; Міжнародна конвенція про вантажну марку 1966 року; Конвенція про полегшення міжнародного морського судноплавства 1965 року; Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року; Конвенція ООН з морського права.

Регулювання відносин у сфері морської транспортної інфраструктури України повинно бути цілеспрямованим та ефективним, що є одним із пріоритетів державного управління у розвитку

міжнародних відносин у морській транспортній інфраструктурі є регулювання відносин у сфері морської транспортної інфраструктури України

Ключовим елементом успішної інтеграції України до ЄС у сфері морської транспортної інфраструктури є досягнення певного рівня узгодженості законодавства України з правовими нормами Євросоюзу. Зближення українського законодавства із сучасною європейською системою права забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави в рамках ЄС і сприятиме поступовому зростанню добробуту громадян, приведенню його до рівня, що склався у державах-членах ЄС, а також створить необхідні передумови для отримання Україною статусу повноцінного члена Євросоюзу, що є головним зовнішньополітичним пріоритетом України [7, с. 206].

Україна починаючи з 1994 р. прагне вступити до ЄС. Проте Україна не набула статусу країни-члена, але з 2015 р. Україна підписала «Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом» [8]. На основі огляду нормативно-правових актів ЄС, які Україна має прийняти щодо порядку морського транспортування можливо відзначити, що Україна не імплементувала до свого законодавства 60% нормативно правових актів Європейського Союзу у сфері морської транспортної інфраструктури.

Чинні міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких дала Верховна Рада України, є частиною національного законодавства. В Україні існує примат міжнародного права, тобто у випадку, якщо положення міжнародних договорів не відповідають нормам, закріпленим законами України, то застосовуються норми міжнародних договорів. Так, провідну роль у функціонуванні морської транспортної інфраструктури відіграє держава, яка приймає найбільшу частину нормативно-правових актів, що діють у даній сфері.

Макрорівень. Щодо законодавчих документів у сфері транспортної інфраструктури України, то вони окреслюють загальні положення, зокрема, регулювання морської транспортної інфраструктури України. Так одним з головних законодавчих актів, що впливають на управління морською транспортною інфраструктурою є закону України «Про транспорт» [9], який регламентує повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському транспорті [9].

Також, існує достатньо велика кількість нормативно-правових актів України, які регулюють та впливають на управління морською транспортною інфраструктурою України [6]: Водний Кодекс України (Постанова ВРУ від 06.06.1995 р.); Про охорону навколишнього природного середовища (Закон України від 26.06.1991 р.); Про перевезення небезпечних вантажів (Закон України від 06.04.2000 р.); Концепція створення і функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні (Постанова КМУ від 04.08.1997 р.); Концепція реформування транспортного сектору економіки (Постанова КМУ від 09.11.2000 р. № 1684).

Слід звернути увагу, що представлені нормативні акти є доволі застарілими, тому у 2018 р. було прийнято розпорядження кабінету міністрів України (КМУ) «Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року». Реалізація Стратегії сприятиме наближенню України до ЄС, оскільки вона стосується запровадження Угоди про асоціацію та створення умов, які сприятимуть поступовій інтеграції України у внутрішній ринок ЄС; підвищенню якості надання транспортних послуг, ефективному впровадженню адміністративної реформи, боротьбі з корупцією, прозорості прийняття рішень, чіткому розмежуванню функцій та розподілу повноважень між органами виконавчої влади та суб'єктами господарювання, забезпеченню створення рівних умов для надання транспортних послуг [10].

Мезорівень. Наступним рівнем управління морською транспортною інфраструктурою є мезорівень (галузевий рівень), тому розглянемо основні нормативно-правові акти щодо регулювання та управління морською транспортною інфраструктурою.

Головним законодавчим документом, що регулює діяльність морської транспортної інфраструктури є Закон України «Про морські порти» [11], що регулює відносини у сфері портової діяльності, зокрема, встановлює основні принципи державного регулювання діяльності в морських портах, порядок будівництва, відкриття, розширення та закриття морських портів в Україні, а також здійснення господарської діяльності на їх території, включаючи надання послуг, визначає правовий режим об'єктів портової інфраструктури [11].

Існування цього закону може призвести до негативних наслідків, таких як погіршення ситуації в судноплавних компаніях, які перебувають за межами існуючих морських портів – державних компаній, фактично це може призвести до монополізації навантажувально-розвантажувальних ринків та пов'язаних з ними ринків, а також погіршення інвестиційного клімату у сфері морського транспорту та безпеці приватних інвестицій, оскільки згідно Закону «Про морські порти» Адміністрація морських портів України є державним підприємством, тобто монополістом, яке наділене ознаками державної влади та всупереч Конституції України реалізовуватиме контроль та нагляд за функціонуванням підприємств недержавного сектору економіки [12].

Наступними нормативно-правовими актами щодо регулювання та управління морською транспортною інфраструктурою (мезорівень) є [6]: Кодекс торговельного мореплавства України (Постанова ВРУ від 09.12.1994 р.); Закон України «Про виключну морську (економічну) зону» (від 16.05.1995 № 162/95-ВР); Про затвердження Правил охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення (Постанова КМУ від 29.02.1996 р.).

Ще одним важливим програмним документом, який спрямовано на збереження та розвиток потенціалу України і захист національних інтересів в морській транспортній інфраструктурі є Морська доктрина України на період до 2035 року [13].

Серед ключових принципів здійснення державної морської політики відносно Морської доктрини України слід виділити: пріоритет політико-дипломатичних, економічних, інформаційних та невійськових форм протидії загрозам з моря; реактивація військово-морського потенціалу країни; формування умов для ефективної портової діяльності; безпека судноплавства, захист життя людини на морі; достатній ступінь військово-морського потенціалу України до рівня країн-членів ЄС та НАТО; захист прав власності українського народу на природні ресурси континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України тощо [13].

Морська доктрина України відповідає комплексному завданню стосовно створення інтегрованої морської політики на підґрунті відповідних положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, розвитку мореплавства, портової інфраструктури, будівництва та ремонту суден, рекреаційної діяльності, прибережного, освоєння природних ресурсів Чорного та Азовського морів, охорони їх екосистеми.

Наступним правовим документом, що впливає на регулювання та управління морською транспортною інфраструктурою є – Стратегія розвитку морських портів України на період до 2038 року. Відповідно до закону «Про морські порти» було розроблено дану Стратегію КМУ, з урахуванням основних засад реалізації Національної транспортної стратегії до 2030 року, державної політики у сфері транспорту. Ця стратегія визначає основні переваги і проблеми функціонування та розвитку морських портів, прогнози щодо вантажопотоків, завдання, основні напрями (пріоритети) та шляхи розвитку морських портів і портової галузі загалом [14].

Основними завданнями Стратегії розвитку морської транспортної інфраструктури України є: підвищення конкурентоспроможності портової галузі; модернізація об'єктів портової інфраструктури; забезпечення ефективного державного регулювання спеціалізованих послуг, що надаються в морському торговельному порту; створення конкурентних умов для впровадження господарської діяльності та отримання послуг у морських торговельних портах; забезпечення технологічного розвитку портової галузі та підготовка висококваліфікованих кадрів; залучення інвестицій для розвитку морської транспортної інфраструктури; активна участь у міжнародних організаціях з метою створення умов для транскордонних перевезень; приведення стандартів роботи морських портів у відповідність з європейськими тощо [14].

Мікрорівень. Проаналізувавши інституціональні засади щодо управління морською транспортною інфраструктурою України на мега-, макро- та мезо- рівнях перейдемо до мікрорівня, тобто на рівні морського порту. Внутрішніми документами на мікрорівні стосовно організаційного регулювання є: регламентна документація порту, антикорупційна програма порту, стратегія розвитку порту тощо.

Так, одним з головних регламентних документів є Статут окремого морського торговельного порту. Метою Статуту є організація та здійснення вантажно-розвантажувальних робіт з одного виду транспорту на інші, обслуговування суден, пасажирів і вантажу, безпечного плавання суден в межах портових вод, а також здійснення інших, пов'язаних з цим, видів господарської діяльності для отримання прибутку. Також Статут регламентує основні напрямки діяльності морського порту, юридичний статус, майно, права та обов'язки, управління тощо [15 – 17].

Наступним документом організаційного регулювання на рівні підприємства є антикорупційна програма, яка виступає комплексом правил, стандартів та процедур стосовно виявлення, протидії та запобігання корупції у діяльності морських торговельних портів, ця програма встановлює стандарти та вимоги не нижче, ніж передбачено Законом України «Про запобігання корупції» та Типовою Антикорупційною програмою [15 – 17].

Ще одним основним документом організаційного регулювання на мікрорівні є стратегічний план розвитку морських торговельних портів, який базується на Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року та Національній транспортній стратегії України на період до 2030 року, але з урахуванням власних потреб та можливостей кожного окремого порту. Також, до складу документів організаційного регулювання на цьому рівні можна віднести конкретні договори з морського перевезення вантажу, які приймають перевізники або їх об'єднання.

На підставі дослідження нормативно-правових актів та регламентного забезпечення морської транспортної інфраструктури, можемо зазначити, що адаптація законодавства України до законодавства

ЄС є пріоритетним напрямом співробітництва у сфері морської транспортної інфраструктури та є обов'язковою передумовою інтеграції.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, в рамках визначення інституціональних засад управління морською транспортною інфраструктурою України з огляду на євроінтеграцію було проаналізовано нормативно-правове регулювання морської транспортної інфраструктури, що дозволяє зробити висновки про те що вітчизняне законодавство у даній сфері знаходиться на етапі інтенсивного розвитку. Прагнення України до європейської інтеграції забезпечує процес узгодження національного законодавства з європейськими вимогами. Для досягнення ефективності у реформуванні морської транспортної інфраструктури України, необхідно привести адміністративні та правові норми до стандартів ЄС. Наразі інституціональні засади управління морською транспортною інфраструктурою України та країн ЄС мають багато спільних характеристик, оскільки урядом України було ратифіковано низку нормативно-правових актів, але багато заходів ще необхідно вжити найближчим часом. Саме це сприятиме уникненню перешкод щодо залучення інвестицій у морську транспортну інфраструктуру, що, в свою чергу, забезпечить підвищення конкурентоспроможності морської транспортної інфраструктури України.

Список літератури.

1. Приходько Н. І., Логінов О. В. Організаційно-правове забезпечення пересування товарів/вантажів на морському транспорті та значення логістичних провайдерів в процесі міжнародного перевезення. *Lex portus*. 2018. № 4. С. 67-79.
2. Коваль В. В., Котлубай В. О. Інституціональні засади стратегічного управління розвитком ринку транспортних послуг в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. №5. С. 161-164.
3. Кудрицька Н. В. Міжнародний огляд інституціонального забезпечення водного транспорту. *Економічний вісник університету*. 2018. № 38. С. 63-70.
4. Стрельцова Є. Д. Правове регулювання морського перевезення вантажу в Україні. *Правова держава*. 2002. № 5. С.39-44.
5. Балобанов О. О., Пальченко А. А. До питання правового забезпечення портової діяльності. *Lex portus*. 2017. № 4. С. 70-85.
6. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України URL: <https://mtu.gov.ua/content/normativnopravovi-akti-u-sferi-morskogo-transportu.html> (дата звернення : 16.10.2020).
7. Коваленко Є. О. Діяльність держави щодо створення передумов для інтеграції України до ЄС. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2008. № 34. С. 199-213.
8. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/november/tradoc_155103.pdf (дата звернення : 11.03.2020).
9. Про транспорт : Закон України від 10.11.94 № 233/94-ВР. Відомості Верховної Ради (ВВР), 1994, № 51, ст.446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр> (дата звернення : 22.10.2020).
10. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 р. № 430-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-р> (дата звернення : 17.03.2020).
11. Про морські порти України : Закон України від 17.05.2012 № 4709-VI / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, N 7, ст. 65. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1602-14> (дата звернення : 22.10.2020).
12. Офіційна позиція ТОВ СП «НІБУЛОН» щодо прийняття Закону України «Про морські порти України» URL: <http://www.nibulon.com/news/novini-kompanii/oficiina-pozicia-tov-sp-nibulon-schodo-priinyattya-zakonu-ukraini-pro-morski-porti-ukraini-reestraciinii-9712.html> (дата звернення : 24.03.2020).
13. Морська доктрина України на період до 2035 року : постанова Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2009 р. № 1307. ОБУ. - 2009. № 94. Ст. 3216. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-п> (дата звернення : 24.03.2020).
14. Про затвердження Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року. : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 лип. 2013 р. № 548-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/548-2013-п> (дата звернення : 24.03.2020).
15. Офіційний сайт ДП «Одеський морський торговельний порт». URL: <http://www.port.odessa.ua/> (дата звернення : 01.04.2020).
16. Офіційний сайт ДП «Херсонський морський торговельний порт». URL: <https://seaport.kherson.ua> (дата звернення : 01.04.2020).
17. Офіційний сайт ДП «Морський торговельний порт «Південний». URL: <http://www.port-yuzhny.com.ua> (дата звернення : 01.04.2020).

References.

1. Prykhodjko N. I., Loghinov O. V. (2018) Organization and legal securing of shipment goods/cargoes by sea transport and significance the provider of logistics in the process of international transportation. *Lex portus*, no. 4, pp. 67-79.
2. Kovalj V. V., Kotlubaj V. O. (2015) Institutional principles of strategic management of transport services market development in Ukraine. *Global and national problems of economics*, no. 5, pp. 161-164.
3. Kudrycjka N. V. (2018) International review of water transport institutional provision. *Economic Bulletin of the University*, no. 38, pp. 63-70.
4. Streljcovja Je. D. (2002) Legal regulation of sea freight in Ukraine. *Pravova derzhava*, no. 5, pp. 39-44.
5. Balobanov O. O., Paljchenko A. A. (2017) The issue of legal regulation of port activity. *Lex portus*, no. 4, pp. 70-85.
6. The official site of Ministry of Infrastructure of Ukraine, "Regulations in the field of maritime transport", available at: <https://mtu.gov.ua/content/normativnopravovi-akti-u-sferi-morskogo-transportu.html> (Accessed: 16 October 2020).
7. Kovalenko Je. O. (2008) State activity to create preconditions for Ukraine's integration into the EU. *Ghumanitarnyj visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademiji*, no. 34, pp. 199-213.
8. The official site of European Commission (2014), "Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part", available at: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/november/tradoc_155103.pdf (Accessed: 11 March 2020).
9. The Verkhovna Rada of Ukraine (1994), The Law of Ukraine "On Transport", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D1%80#Text> (Accessed: 22 October 2020).
10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018), "On Approval of the National Transport Strategy of Ukraine for the period up to 2030", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text> (Accessed: 17 March 2020).
11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On sea ports of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4709-17#Text> (Accessed: 22 October 2020).
12. The official site of NIBULON (2012), "The official position of "NIBULON" on the Law of Ukraine "On the sea ports of Ukraine", available at: <http://www.nibulon.com/news/novini-kompanii/oficiina-pozicia-tov-sp-nibulon-schodo-priinyattya-zakonu-ukraini-pro-morski-porti-ukraini-reestracii-9712.html> (Accessed: 24 March 2020).
13. Cabinet of Ministers of Ukraine (2009), "Maritime Doctrine of Ukraine for the period up to 2035", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text> (Accessed: 24 March 2020).
14. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), "On Approval of the Strategy for the development of seaports of Ukraine for the period up to 2038" available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-2013-%D1%80#Text> (Accessed: 24 March 2020).
15. The official site of State Enterprise "Odesa Sea Commercial port", "Regulatory documentation", available at: <http://www.port.odessa.ua/> (Accessed: 01 April 2020).
16. The official site of State Enterprise "Kherson Commercial Sea Port" (2019), "Regulations", available at: <https://seaport.kherson.ua> (Accessed: 01 April 2020).
17. The official site of State Enterprise "Sea Commercial Port "Yuzhny", "Regulatory documentation", available at: <http://www.port-yuzhny.com.ua> (Accessed: 01 April 2020).

Стаття надійшла до редакції 10.02.2021 р.